

MAKT – Kolonisationen av samer

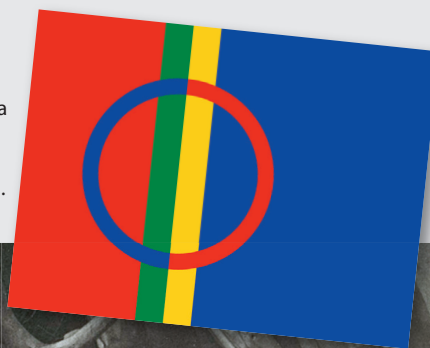
Samer är Sveriges **ursprungsfolk**. Till ursprungsfolk räknas de folkgrupper som varit de första invånarna i ett geografiskt område. Den samiska kulturen uppstod för flera tusen år sedan, innan många av de stora amerikanska civilisationerna hade bildats, till exempel inka-, aztek- och mayariket.

Den samiska kulturen har aldrig varit helt enhetlig, varken kulturellt eller språkligt, även om den många gånger skildras så. Det samerna främst har gemensamt är att de sedan lång tid tillbaka har befolkat samma områden. Själva kallar samerna sitt område för **Sápmi**. Området omfattar de nordligaste delarna av Norge, Sverige och Finland samt Kolahalvön i Ryssland.

Kolonisering av samiska områden

Under 1600-talet började samiska områden koloniserar av svenskar, precis som spanjorer och andra européer koloniserade Amerika. Den främsta drivkraften för svenskarna var, precis som för spanjorerna, att tjäna pengar. Den lönsamma handeln och de rika **naturtillgångarna** – som skog, vatten och malm – var det som lockade den svenska staten att vilja lägga beslag på och kontrollera dessa områden.

Samernas flagga har funnits sedan 1986. Färgerna kommer från samernas dräkter. Det gröna symboliserar växter, det blå vattnet, det röda är elden, värmen och kärleken och det gula är solen.

En nomadskola där läraren Fjällgren undervisar samiska barn i en skolkåta, Stora Axhögen, Härjedalen, 1930.

Försvenskning av samer

I Sverige har det länge talats om andra länders ursprungsfolk och om de övergrepp som har begåtts mot exempelvis Amerikas eller Australiens urinvånare, men mer sällan om samerna.

Under 1600- och 1700-talet inleddes en försvenskning av samerna. Samerna skulle kristnas och därmed också bokföras av prästerna. Under denna tid förde prästerna förteckningar över hela befolkningen gällande födslar, dop, giftemål, flytt och liknande händelser. Den informationen kunde sedan ligga till grund för beskattning och militär tjänstgöring för samerna.

Prästerna gav samerna nya svenska namn i sin bokföring. Till vardags kunde samerna ha egna personliga namn men i officiella sammanhang förväntades de använda ett annat, för dem främmande, svenskt namn. Under 1700-talet grundades också särskilda **lappskolor** där den svenska staten bestämde vad samiska barn skulle lära sig. Svenskarnas namn på samer, "lapp", ersattes så småningom av benämningen same. Under 1900-talet kallades sameskolorna för nomadskolor.

Lång kamp för rättigheter

Samernas kamp för sina rättigheter har varit lång. Till exempel blev nomadskolan frivillig först 1962. Föräldrar fick nu rätt att själva besluta vilken slags skola de ville att deras barn skulle gå i.

Det pågår fortfarande tvister om vem som har rätt till marken som historiskt sett tillhört samer: Har samerna som ursprungsfolk rätt till marken? Eller tillhör den de nya markägarna, som i vissa fall har använt marken i hundratals år?

UPPGIFTER

Redogör: Vilka räknas till ett lands ursprungsfolk?

Jämför: Vilka likheter och skillnader kan du se mellan kolonisationen av samer och kolonisationen av azteker och inka?

Reflektera: Hur kommer det sig att det under lång tid har talats mer i Sverige om övergrepp mot andra ursprungsfolk än samer?

